

İlgili Kanun / Madde
4857 S. İşK/2

T.C
YARGITAY
9. HUKUK DAİRESİ

Esas No. 2023/14418
Karar No. 2023/11764
Tarihi: 12.09.2023

- ORGANİK BAĞ
- TÜZEL KİŞİLİK PERDESİNİN KALDIRILMASI
- TÜZEL KİŞİLİK PERDESİNİN KALDIRILMASI İÇİN SADECE ORGANİK BAĞIN BULUNMASININ YETERLİ OLMAYACAĞI
- TÜZEL KİŞİLİK PERDESİNİN KALDIRILMASI İÇİN DÜRÜSTLÜK KURALLARINA AYKIRI İŞLEMLERİN VARLIĞININ GEREKTİĞİ

ÖZETİ: Grup şirketleri veya holdingler bünyesinde yer alan çalışmalar açısından; çalışma hayatında işçinin sigorta kayıtlarında yer alan işverenin dışında grubun başka şirketlerine hizmet verdiği, yine işçinin bilgisi dışında birbiri ile bağlantısı olan bu şirketler tarafından sürekli giriş çıkışlarının yapıldığı sıklıkla karşımıza çıkmaktadır. Bu gibi durumlar için sadece “şirketler arasında organik bağ”dan söz edilerek işçilik alacaklarının aralarında bağlantı bulunan bu işverenlerin birlikte sorumluluğuna gidilmesi veya birden fazla şirkette geçen çalışmaları için sadece birinin sorumluluğunun yeterli görülmesi de mümkün olmayacaktır. Kaldı ki aynı gruba ait olan şirketlerin aralarında organik bağ bulunması da olağandır. İşçilik alacaklarının belirlenmesi noktasında kural olarak aynı gruba ya da holdinge bağlı farklı tüzel kişiliği haiz şirketlerde geçen hizmetlerin birleştirilmesi mümkün olmayacaktır. Ancak bu gibi durumlarda işçilik alacakları hesabı noktasında hizmetlerin değerlendirilmesi ve işverenlerin sorumlulukların belirlenmesi için şirketler/işverenler arasında işyeri devri, hizmet sözleşmesi devri, asıl işveren alt işveren

ilişkisi ve birlikte istihdam olgularının bulunup bulunmadığının somut olarak belirlenmesi gerekir.

Ayrıca belirtmek gerekir ki, tüzel kişiler arasında sadece organik bağ bulunduğu gerekçesi, çalışma döneminin tamamına ilişkin alacaklardan işçinin çalışmış olduğu her bir tüzel kişinin müteselsilen sorumlu olması sonucunu doğurmaz. Zira sadece organik bağın varlığı tüzel kişilik perdesinin kaldırılması için yeterli değildir."

Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 22.09.2021 tarihli ve 2017/(22)9-3109 Esas, 2021/1075 Karar sayılı kararında birlikte istihdam, organik bağ, tüzel kişilik perdesinin aralanması kavramları şu şekilde açıklanmıştır:

"...

Birlikte istihdam olgusunun varlığı her ne kadar daha çok şirket grupları içinde ortaya çıkmakta ise de bu ilişkinin kurulması için birlikte işverenlerin aynı şirket grubu içerisinde yer alması zorunlu değildir. Önemli olan aynı grup içinde yer alma değil, birlikte işverenlerin işçi ile olan ilişkilerini ayrı ayrı değerlendirebilme olanağını ortadan kaldıracak şekilde işçi ile hukukî bir bağlantı içinde olmalarıdır. Ayrıca işçinin birlikte işverenlerle ayrı ayrı iş sözleşmesi yapmasına da gerek olmayıp, aynı iş sözleşmesi kapsamında birden fazla işverene aynı zaman ve nitelikte iş için iş görme borcunu yüklenmesi mümkündür (Süzek, s.150).

Birlikte istihdamın varlığı hâlinde işverenlerin her biri, işveren hak ve yetkilerine sahip olmakla birlikte işverenin borç ve sorumluluklarına da ayrı ayrı sahiptirler. Bir diğer anlatımla işçiye karşı işverenler müteselsil sorumlu olup, işçi de ücret ve diğer haklarının tümünü her bir işverenden talep etme hakkına sahiptir.

Uygulamada işverenler iş hukukundan doğan yükümlülüklerden kaçınmak için bazı durumlarda bir holding veya şirketler topluluğunda ya da bunların dışında kalan şirketlerde işçiler görünüşte bir şirketin işçisi olarak gösterilmektedir. Bu duruma engel olmak için tüzel kişilik perdesinin kaldırılması teorisi geliştirilmiştir (Süzek, s.152).

...

Tüzel kişilik perdesinin çapraz aralanmasına benzeyen bir başka kavram organik bağ kavramıdır. Tüzel kişilik perdesinin aralanmasında olduğu gibi organik bağ kavramında da bir tüzel kişinin borçlarından bir başka tüzel kişinin sorumluluğuna gidilmektedir. Bu hâliyle organik bağ kavramının da kaynağını TMK'nin 2. maddesinde yer alan dürüstlük kuralı ve hakkın kötüye kullanılması yasağı oluşturmaktadır (Öztek/Memiş, s. 210). Ancak organik bağ kavramı, tüzel kişilik perdesinin aralanmasına göre daha geniş bir anlama sahip olsa da organik bağın varlığı, tek başına tüzel kişilik perdesinin aralanmasını gerektirmemektedir. Başka bir deyişle şirketler arasında organik bağ tespit edilse dâhi tüzel kişilik perdesinin aralanması ve alacağın perdenin arkasındakinden de istenebilmesi için sırf alacaklıdan mal kaçırmak ve onu zarara uğratmak amacıyla kötü niyetli işlemler yapıldığının da somut verilerle ispatlanması gerekmektedir.

Şirketler arasında ortakların akraba olması tek başına organik bağ veya tüzel kişilik perdesinin kaldırılması için yeterli değildir veya şirketlerin aynı faaliyeti yürütüyor olması organik bağ için yeterli değildir (Baycık, G.: İşverenin Tespitinde Birlikte İstihdam ve Tüzel Kişilik Perdesinin Kaldırılması Kurumları, İş Uyuşmazlıklarında Yargıtay ve Bölge Adliye Mahkemeleri Kararları Değerlendirme Toplantısı (Seminer Bolu/Abant – 06 Nisan 2019), Türkiye İnşaat Sanayicileri İşveren Sendikası, Ankara 2019, s. 20).

Şirketler arasında organik bağ olup olmadığı; şirketlerin adreslerinin aynı olması, ortaklık yapılarının ve yönetim kurullarının benzer olması veya temsilcilerinin aynı olması, faaliyet alanları, hisse devirleri, muvazaalı işlemler gibi hususlar ve somut olayın özellikleri de gözetilerek tespit edilebilir. Ancak tüzel kişilik perdesinin çapraz aralanmasında her iki şirketin faaliyet alanı, ortaklık yapısı, ortakları gibi konularda öyle büyük ve derin bir kesişme vardır ki; bu şirketlerle iş yapan kişiler nezdinde iktisadi bir bütünlük içerisinde tek bir şirketle iş yapıyor algısı

oluşmaktadır. Ayrıca üçüncü kişiler nezdinde uyandırılan bu algı neticesinde, ticaret yaparken güçlü bir yapıya sahip görüntüsü oluşturularak, şirketlerden birinin borca batırılması ya da içinin boşaltılıp iş alanının değerine kaydırılması işlemleri tipik bir hakkın kötüye kullanılması olarak değerlendirilmelidir.

..."

İlâmın İlgili Hukuk bölümünün (2) ve (3) numaralı paragraflarında yer verilen kararlarda da ifade edildiği gibi organik bağ, birden fazla işverenin işçilik alacaklarından sorumlu olup olmadığının belirlenmesinde, mutlaka mevcut olması gereken bir kriter değildir.

Ayrıca organik bağ ile tüzel kişilik perdesinin kaldırılması, birbirinden farklı kavramlar olup somut olayın özelliğine göre her iki durumun birlikte gerçekleşmesi mümkün ise de her organik bağ kabulü tüzel kişilik perdesinin kaldırılmasını gerektirmez. Kaldı ki organik bağ mevcut olmadan da tüzel kişilik perdesinin kaldırılması mümkündür.

Tüzel kişilik perdesinin kaldırılması tüzel kişilik kurumunun ve hakkının istisnasıdır (Gaye Baycık, İşverenin Tespitinde Organik Bağ ve Tüzel Kişilik Perdesinin Kaldırılması, Yargıtay Kararları Işığında İnşaat Sektöründe İş Hukuku Uygulamaları Semineri, 2019, s. 48). Bu sebeple istisnai ve sınırlı durumlarda uygulanması gereken bu teori, dar yorumlanmalıdır. Söz konusu teoriye ancak tüzel kişilik hakkının dürüstlük kuralına aykırı şekilde ve üçüncü kişilerin zararına yol açacak şekilde kullanılması hâlinde başvurulabilir.

Şüphesiz, işverenler arasında asıl işveren alt işveren ilişkisi, işyeri devri, birlikte istihdam gibi durumların mevcut olması bu işverenlerin işçilik alacaklarından sorumluluğunun tespitinde önemli bir ölçüdür. Bu hâllerin dışında, tüzel kişilik perdesinin kaldırılmasını gerektiren dürüstlük kurallarına aykırı işlemlerin varlığı hâlinde tüzel kişilik perdesi kaldırılarak söz konusu işverenin işçilik alacaklarından sorumlu olduğu kabul edilebilir.

I. BAŞVURU

Başvurucu vekili uyuşmazlığın giderilmesi talepli dilekçesinde; Bakırköy 15. İş Mahkemesince verilen kararın istinaf edilmesi neticesinde, İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 28. Hukuk Dairesinin 25.05.2023 tarihli ve 2022/1083 Esas, 2023/957 Karar sayılı kararı ile İlk Derece Mahkemesi kararı kaldırılarak davacının Bora Jet Hav.Taş. Uçak Bakım ve Tic. AŞ'de (Bora Jet AŞ) geçen çalışmaları bakımından diğer davalıların sorumlu olmadığı gerekçesiyle bu davalılar yönünden husumet yokluğu nedeniyle davanın reddine karar verildiğini, söz konusu kararın İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 24. Hukuk Dairesinin 03.11.2021 tarihli ve 2020/2381 Esas, 2021/2128 Karar sayılı kararı ile çeliştiğini, halbuki her iki karara konu olayda hemen hemen aynı dönemlere ilişkin alacakların talep edilip davacıların da yine davalılarla organik bağ içerisinde olan Bora Jet AŞ'de çalışan ve işten çıkartılan işçiler olduğunu, davalılar arasındaki hukuki ve fiili bağı ortaya koyan deliller dahi aynı olmasına rağmen 28. Hukuk Dairesince hangi gerekçelerle hangi delile üstünlük tanınarak mahkeme kararının kaldırıldığının anlaşılmadığını, somut olaylarda davalı şirketlerin içinin boşaltıldığı, mevcut malvarlığına el konulduğu, şirket sahibinin Avustralya'da yakalanıp Amerika'ya iade edildiği gerçeği karşısında, tüzel kişilik perdesinin çapraz aralanması olarak tanımlanan organik bağ teorisinin işbu davada uygulama yeri yok ise başka hiçbir davada yeri olmasının beklenemeyeceğini, aynı şekilde işten çıkarılarak işçilik alacakları için dava açan arkadaşının açtığı davayı kazanmasına güvenip huzurdaki davayı açtığını, o davada verilen şirketler arasında organik bağ bulunduğuna dair kararın kesinleştiğini, bu davada ise neden aksi yönde karar verildiğini ortaya koyacak hiçbir hukuki gerekçe gösterilmeden organik bağın bulunmadığına ve davanın husumet yokluğu nedeniyle reddine karar verildiğini, böylece hukuki belirlilik ve öngörülebilirlik ilkesine aykırı bir durum ortaya çıktığını, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini, aralarında uyuşmazlık bulunan her iki bölge adliye mahkemesi kararının, birebir aynı olaya ilişkin olduğu gözetilmeden Dairece, gerekçede "Her ne kadar davacı taraf bu yönde istinaf denetiminden geçerek kesinleşen dava olduğunu belirtse de, her davadaki delil durumunun kendi içinde değerlendirilmesi gerekmektedir." gerekçesiyle yetinildiğini ileri sürerek İstanbul Bölge Adliye Mahkemesinin farklı Daireleri arasındaki uyuşmazlığın 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun'un (5235 sayılı Kanun) 35 inci maddesi uyarınca 24. Hukuk Dairesinin görüşü doğrultusunda giderilmesini talep etmiştir.

II. BÖLGE ADLİYE MAHKEMESİ HUKUK DAİRELERİ BAŞKANLAR KURULU KARARI

İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi Başkanlar Kurulunun 23.06.2023 tarihli ve 2023/24 sayılı kararı ile; Başkanlar Kurulunca yapılan inceleme sonucunda İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 24. Hukuk Dairesinin 03.11.2021 tarihli ve 2020/2381 Esas, 2021/2128 Karar sayılı kararı ile İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 28.

Hukuk Dairesinin 25.05.2023 tarihli ve 2022/1083 Esas, 2023/957 Karar sayılı kararları arasında, davalılardan Bugaraj Elektronik Tic. ve Bil. AŞ (Bugaraj AŞ), Bukombin Bilişim ve Tek. AŞ (Bukombin AŞ), SBK Holding AŞ, SBK Air Hav. AŞ'nin davacı işçilerin alacaklarından diğer davalı Bora Jet AŞ ile birlikte sorumlu olup olmadığı ve açılan davada diğer dört davalıya da husumet yöneltip yöneltilmeyeceği hususunda çelişki bulunduğu, İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 28. Hukuk Dairesinin kararına konu olayda İlk Derece Mahkemesi kararını davacı ile davalılar vekilinin istinaf etmesi üzerine Dairece, davacı vekilinin istinaf başvurusunun esastan reddine, davalılar vekilinin istinaf başvurusunun kabulü ile Mahkeme kararının kaldırılmasına ve davalılar aleyhine açılan davanın husumet yokluğu nedeniyle reddine karar verildiği; bir kısım davalılar vekilinin istinafı üzerine verilen İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 24. Hukuk Dairesinin 2020/2381 Esas, 2021/2128 Karar sayılı kararında ise başvuruların esastan reddi gerektiği sonucuna varıldığı gerekçesiyle Başkanlar Kurulunca yapılan değerlendirme neticesinde; İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 24. Hukuk Daire Başkanlığının görüşü benimsenmek suretiyle görüş ayrılığının giderilmesi için dosyanın Yargıtay 9. Hukuk Dairesine gönderilmesine oy çokluğu ile karar verilmiştir.

III. UYUŞMAZLIĞIN GİDERİLMESİ İSTEMİNE KONU KARARLAR

A. İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 28. Hukuk Dairesinin 25.05.2023 Tarihli ve 2022/1083 Esas, 2023/957 Karar Sayılı Kararı

Bölge Adliye Mahkemesinin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararı ile; davacı vekilinin 26.10.2009-09.09.2016 tarihleri arasında dava dışı Müflis Bora Jet AŞ'ye ait işyerinde belirsiz süreli iş sözleşmesiyle çalışan davacının işçilik alacaklarından birlikte sorumlu oldukları ve dava dışı Bora Jet AŞ ile aralarında organik bağ bulunduğu iddiasıyla davalılar Bugaraj AŞ, Bukombin AŞ, SBK Air Havacılık AŞ ve BK Holding AŞ aleyhine açtığı davada, İlk Derece Mahkemesince davacının kıdem tazminatı, ihbar tazminatı, yıllık izin ücreti alacağı, işe başlatmama tazminatı, boşta geçen süre ücreti taleplerinin davalılardan müteselsilen tahsiline karar verildiği, bu karara karşı taraflarca istinaf yoluna başvurulması üzerine yapılan istinaf incelemesi sonucunda; dosyada mevcut Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) kayıtlarına göre davacının tüm hizmet süresi boyunca dava dışı Bora Jet AŞ nezdinde çalıştığı, davalılar nezdinde çalışması bulunmadığı gibi davalılara hizmet verdiğine yönelik iddiasını ispat edemediği, davalılar ile dava dışı Şirket arasında 4857 sayılı İş Kanunu'nun (4857 sayılı Kanun) 2 nci maddesinin yedinci fıkrası anlamında asıl işveren alt işveren ilişkisi veya işyeri devri gibi bir durumun da olmadığı, tanıkların birlikte istihdam ya da işyeri devrine yönelik bir beyanlarının bulunmadığı, her ne kadar ticaret sicil kayıtlarına göre dava dışı işveren Şirket ile davalı Şirketlerin ortaklık yapısında benzerlik bulunsa da bu durumun tek başına davalıların işveren olduğu sonucunu doğurmadığı, Mahkemece ortaklık yapılarındaki benzerlik nedeniyle davalıların sorumlu tutulmalarının hatalı

bulunduğu, davacı taraf bu yönde istinaf denetiminden geçerek kesinleşen dava olduğunu belirtse de her davadaki delil durumunun kendi içerisinde değerlendirilmesi gerektiği, açıklanan nedenlerle davanın husumet yokluğu nedeniyle reddi yerine kabulünün hatalı olduğu gerekçesiyle davacı vekilinin istinaf başvurusunun esastan reddine, davalılar vekilinin istinaf başvurusunun kabulü ile İlk Derece Mahkemesi hükmü kaldırılarak yeniden esas hakkında hüküm kurulmak üzere davanın husumet yokluğundan reddine kesin olmak üzere karar verilmiştir.

B. İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 24. Hukuk Dairesinin 03.11.2021 Tarihli ve 2020/2381 Esas, 2021/2128 Karar Sayılı Kararı

Bölge Adliye Mahkemesinin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararı ile; davacı vekilinin, davacının davalılardan Bora Jet AŞ bünyesinde 07.05.2010 tarihinde müşteri ilişkileri yöneticisi olarak çalışmaya başladığı, iş sözleşmesinin 28.05.2017 tarihinde feshedileceğinin bildirildiği, davacının işçilik alacaklarının tahsili için yaptıkları icra takibine itiraz edildiği ve davalılar arasında organik bağ bulunduğu iddiasıyla davalılar Bora Jet AŞ, Bugaraj AŞ, Bukombin AŞ, SBK Holding AŞ, SBK Air Hav. AŞ aleyhine açmış olduğu itirazın iptali davasında, İlk Derece Mahkemesince yapılan yargılama sonucunda ticaret sicil kayıtlarında davalı Şirketlerin bir kısmının ortaklarının aynı kişiler olduğu, hisse durumlarının iç içe geçtiğinin görüldüğü, dinlenen davacı tanığı M.'nin "... Davalı şirketler arasında bağ bulunduğunu, yöneticileri ve kurucuları arasında aynı kişilerin bulunduğunu, şirketlerin sahibinin aynı kişi olduğunu, şirket adına kayıtlı Global Jet olduğunu, bu jetin Bora Jet adına kayıtlı olduğunu, uçağın kağıt üzerinde satış olarak gösterip kredi aldıklarını, kredi ile şirkete nakit girişinin sağlandığını, uçağın önce Aydın Jet'e sonra ticari ünvanı değişen SBK Air'e geçtiğini, bu şirketin sahibinin de Bora Jet'in sahibi olduğunu..." şeklinde beyanda bulunduğu, tüm deliller birlikte değerlendirildiğinde davalı Şirketler arasında organik bağın sabit olduğu, her ne kadar davacı yalnızca Bora Jet AŞ'nin sigortalısı olarak gösterilmiş ise de Şirketlerin ortaklarının aynı kişiler olduğu ve Şirketlerin birlikte yönetildiği, ortak şekilde faaliyet yürüttükleri sonuç ve kanaatine varıldığı, bu nedenle davalı Şirketlerin icra takibine yapmış oldukları itirazların yerinde olmadığı ve takibe konu borçtan müteselsilen sorumlu oldukları gerekçesiyle davanın kabulüne dair verilen karara karşı davalılar Bugaraj AŞ, Bukombin AŞ, SBK Holding AŞ, SBK Air Hav. AŞ'nin istinaf yoluna başvurmaları üzerine yapılan istinaf incelemesi sonucunda; Mahkemenin gerekçeli kararında belirtilen hususlar ve özellikle icra hukuk dosyasındaki kararlar birlikte değerlendirildiğinde davacının işçilik alacaklarının ödenmesinden davalıların birlikte sorumlu tutulmasında hukuka aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle istinaf başvurularının esastan reddine dair kesin olmak üzere karar verilmiştir.

IV. GEREKÇE

A. Uyuşmazlık

Davalı Şirketlerin, davacının Bora Jet AŞ'de geçen çalışmalarından kaynaklı

alacaklarından, organik bağ kabulünden yola çıkılarak sorumlu tutulup tutulamayacağına ve davalı Şirketlerin pasif husumet ehliyetine ilişkindir.

B. İlgili Hukuk

1. Bölge adliye mahkemelerinin benzer olaylarda kesin nitelikteki kararları arasındaki uyumsuzluğun giderilmesi isteminin hukuki dayanağı, 5235 sayılı Kanun'un 35 inci maddesinde yer alan düzenlemedir.

2. Dairemizin 15.02.2022 tarihli ve 2021/13328 Esas, 2022/1791 Karar sayılı kararında organik bağ şu şekilde açıklanmıştır:

"...

Grup şirketleri veya holdingler bünyesinde yer alan çalışmalar açısından; çalışma hayatında işçinin sigorta kayıtlarında yer alan işverenin dışında grubun başka şirketlerine hizmet verdiği, yine işçinin bilgisi dışında birbiri ile bağlantısı olan bu şirketler tarafından sürekli giriş çıkışlarının yapıldığı sıklıkla karşımıza çıkmaktadır. Bu gibi durumlar için sadece "şirketler arasında organik bağ"dan söz edilerek işçilik alacaklarının aralarında bağlantı bulunan bu işverenlerin birlikte sorumluluğuna gidilmesi veya birden fazla şirkette geçen çalışmaları için sadece birinin sorumluluğunun yeterli görülmesi de mümkün olmayacaktır. Kaldı ki aynı gruba ait olan şirketlerin aralarında organik bağ bulunması da olağandır. İşçilik alacaklarının belirlenmesi noktasında kural olarak aynı gruba ya da holdinge bağlı farklı tüzel kişiliği haiz şirketlerde geçen hizmetlerin birleştirilmesi mümkün olmayacaktır. Ancak bu gibi durumlarda işçilik alacakları hesabı noktasında hizmetlerin değerlendirilmesi ve işverenlerin sorumlulukların belirlenmesi için şirketler/işverenler arasında işyeri devri, hizmet sözleşmesi devri, asıl işveren alt işveren ilişkisi ve birlikte istihdam olgularının bulunup bulunmadığının somut olarak belirlenmesi gerekir.

Ayrıca belirtmek gerekir ki, tüzel kişiler arasında sadece organik bağ bulunduğu gerekçesi, çalışma döneminin tamamına ilişkin alacaklardan işçinin çalışmış olduğu her bir tüzel kişinin müteselsilen sorumlu olması sonucunu doğurmaz. Zira sadece organik bağın varlığı tüzel kişilik perdesinin kaldırılması için yeterli değildir."

3. Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 22.09.2021 tarihli ve 2017/(22)9-3109 Esas, 2021/1075 Karar sayılı kararında birlikte istihdam, organik bağ, tüzel kişilik perdesinin aralanması kavramları şu şekilde açıklanmıştır:

"...

Birlikte istihdam olgusunun varlığı her ne kadar daha çok şirket grupları içinde ortaya çıkmakta ise de bu ilişkinin kurulması için birlikte işverenlerin aynı şirket grubu içerisinde yer alması zorunlu değildir. Önemli olan aynı grup içinde yer alma değil, birlikte işverenlerin işçi ile olan ilişkilerini ayrı ayrı değerlendirebilme olanağını ortadan kaldıracak şekilde işçi ile hukuki bir bağlantı içinde olmalarıdır. Ayrıca işçinin birlikte işverenlerle ayrı ayrı iş sözleşmesi yapmasına da gerek olmayıp, aynı iş sözleşmesi kapsamında birden fazla işverene aynı zaman ve

nitelikte iş için iş görme borcunu yüklenmesi mümkündür (Süzek, s.150).

Birlikte istihdamın varlığı hâlinde işverenlerin her biri, işveren hak ve yetkilerine sahip olmakla birlikte işverenin borç ve sorumluluklarına da ayrı ayrı sahiptirler. Bir diğer anlatımla işçiye karşı işverenler müteselsil sorumlu olup, işçi de ücret ve diğer haklarının tümünü her bir işverenden talep etme hakkına sahiptir.

Uygulamada işverenler iş hukukundan doğan yükümlülüklerden kaçınmak için bazı durumlarda bir holding veya şirketler topluluğunda ya da bunların dışında kalan şirketlerde işçiler görünüşte bir şirketin işçisi olarak gösterilmektedir. Bu duruma engel olmak için tüzel kişilik perdesinin kaldırılması teorisi geliştirilmiştir (Süzek, s.152).

...
Tüzel kişilik perdesinin çapraz aralanmasına benzeyen bir başka kavram organik bağ kavramıdır. Tüzel kişilik perdesinin aralanmasında olduğu gibi organik bağ kavramında da bir tüzel kişinin borçlarından bir başka tüzel kişinin sorumluluğuna gidilmektedir. Bu hâliyle organik bağ kavramının da kaynağını TMK'nin 2. maddesinde yer alan dürüstlük kuralı ve hakkın kötüye kullanılması yasağı oluşturmaktadır (Öztek/Memiş, s. 210). Ancak organik bağ kavramı, tüzel kişilik perdesinin aralanmasına göre daha geniş bir anlama sahip olsa da organik bağın varlığı, tek başına tüzel kişilik perdesinin aralanmasını gerektirmemektedir. Başka bir deyişle şirketler arasında organik bağ tespit edilse dâhi tüzel kişilik perdesinin aralanması ve alacağın perdenin arkasındakinden de istenebilmesi için sırf alacaklıdan mal kaçırmak ve onu zarara uğratmak amacıyla kötü niyetli işlemler yapıldığının da somut verilerle ispatlanması gerekmektedir.

Şirketler arasında ortakların akraba olması tek başına organik bağ veya tüzel kişilik perdesinin kaldırılması için yeterli değildir veya şirketlerin aynı faaliyeti yürütüyor olması organik bağ için yeterli değildir (Baycık, G.: İşverenin Tespitinde Birlikte İstihdam ve Tüzel Kişilik Perdesinin Kaldırılması Kurumları, İş Uyuşmazlıklarında Yargıtay ve Bölge Adliye Mahkemeleri Kararları Değerlendirme Toplantısı (Seminer Bolu/Abant – 06 Nisan 2019), Türkiye İnşaat Sanayicileri İşveren Sendikası, Ankara 2019, s. 20).

Şirketler arasında organik bağ olup olmadığı; şirketlerin adreslerinin aynı olması, ortaklık yapılarının ve yönetim kurullarının benzer olması veya temsilcilerinin aynı olması, faaliyet alanları, hisse devirleri, muvazaalı işlemler gibi hususlar ve somut olayın özellikleri de gözetilerek tespit edilebilir. Ancak tüzel kişilik perdesinin çapraz aralanmasında her iki şirketin faaliyet alanı, ortaklık yapısı, ortakları gibi konularda öyle büyük ve derin bir kesişme vardır ki; bu şirketlerle iş yapan kişiler nezdinde iktisadi bir bütünlük içerisinde tek bir şirketle iş yapılıyor algısı oluşmaktadır. Ayrıca üçüncü kişiler nezdinde uyandırılan bu algı neticesinde, ticaret yaparken güçlü bir yapıya sahip görüntüsü oluşturularak, şirketlerden birinin borca batırılması ya da içinin boşaltılıp iş alanının diğerine kaydırılması işlemleri tipik bir hakkın kötüye kullanılması olarak değerlendirilmelidir.

..."

C. Değerlendirme

1. Somut uyuşmazlıkta davacı işçiler, Bora Jet AŞ nezdinde geçen çalışmalarından kaynaklanan alacaklarından, bu Şirket ile aralarında organik bağ bulunan Bugaraj AŞ, Bukombin AŞ, SBK Holding AŞ ve SBK Air Hav. AŞ'nin sorumlu olduğunu ileri sürerek dava açmışlardır. İlk Derece Mahkemelerinin, davalı Şirketlerin, ticaret sicil kayıtlarına göre tespit edilen benzer ortaklık yapısı, faaliyet alanları, dinlenen tanıkların anlatımı ve tüm dosya kapsamı dikkate alınarak alacaklardan müştereken müteselsilen sorumlu oldukları yönündeki kararlarına karşı istinaf yoluna başvurulması üzerine İstanbul Bölge Adliye Mahkemelerinin farklı Daireleri tarafından farklı sonuçlara ulaşılmıştır.

2. İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 24. Hukuk Dairesince, ticaret sicil kayıtlarında davalı Şirketlerin bir kısmının ortaklarının aynı kişiler olduğu, hisse durumlarının iç içe geçtiği, dinlenen davacı tanığı M.'nin de aynı yönde beyanda bulunduğu, sonuç olarak davalı Şirketler arasında organik bağın sabit olduğu belirlenmiştir. Diğer yandan 28. Hukuk Dairesi ise SGK kayıtlarına göre davacının tüm hizmet süresi boyunca dava dışı Bora Jet AŞ nezdinde çalıştığı, davalılar nezdinde çalışması bulunmadığı gibi davalılara hizmet verdiği yönünde iddiasını ispat edemediği, Şirketler arasında asıl işveren alt işveren ilişkisi veya işyeri devri olmadığı, ticaret sicil kayıtlarına göre Şirketlerin ortaklık yapısında benzerlik bulunmasının tek başına davalıların işveren olduğu sonucunu doğurmadığı gerekçesiyle davalıların pasif husumet ehliyeti bulunmadığı yönünde karar vermiştir.

3. Uyuşmazlığın giderilmesi istemine konu her iki hâlde, davacı işçilerin çalışmalarının tamamı Bora Jet AŞ bünyesinde geçmiştir. Davacı vekili, Şirketlerin ortaklık yapılarının aynı olduğunu, Bora Jet AŞ'nin mal kaçırma amacıyla diğer Şirketleri kurduğunu ileri sürmüştür. Derece Mahkemelerince ticaret sicil kayıtlarına göre ortaklık yapısının benzerliği, Şirketlerin faaliyet alanları ve diğer deliller dikkate alınarak organik bağın varlığı tespit edilmiş; ancak İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 24. Hukuk Dairesince bu kabul şekli tüm davalıların sorumluluğu için yeterli bir koşul olarak görüldüğü hâlde, 28. Hukuk Dairesince aksi yönde bir sonuca ulaşılmıştır.

4. İlâmın İlgili Hukuk bölümünün (2) ve (3) numaralı paragraflarında yer verilen kararlarda da ifade edildiği gibi organik bağ, birden fazla işverenin işçilik alacaklarından sorumlu olup olmadığının belirlenmesinde, mutlaka mevcut olması gereken bir kriter değildir.

5. Ayrıca organik bağ ile tüzel kişilik perdesinin kaldırılması, birbirinden farklı kavramlar olup somut olayın özelliğine göre her iki durumun birlikte gerçekleşmesi mümkün ise de her organik bağ kabulü tüzel kişilik perdesinin kaldırılmasını gerektirmez. Kaldı ki organik bağ mevcut olmadan da tüzel kişilik perdesinin kaldırılması mümkündür.

6. Tüzel kişilik perdesinin kaldırılması tüzel kişilik kurumunun ve hakkının istisnasıdır (Gaye Baycık, İşverenin Tespitinde Organik Bağ ve Tüzel Kişilik Perdesinin Kaldırılması, Yargıtay Kararları Işığında İnşaat Sektöründe İş Hukuku Uygulamaları Semineri, 2019, s. 48). Bu sebeple istisnai ve sınırlı durumlarda uygulanması gereken bu teori, dar yorumlanmalıdır. Söz konusu teoriye ancak tüzel kişilik hakkının dürüstlük kuralına aykırı şekilde ve üçüncü kişilerin zararına yol açacak şekilde kullanılması hâlinde başvurulabilir.

7. Şüphesiz, işverenler arasında asıl işveren alt işveren ilişkisi, işyeri devri, birlikte istihdam gibi durumların mevcut olması bu işverenlerin işçilik alacaklarından sorumluluğunun tespitinde önemli bir ölçüdür. Bu hâllerin dışında, tüzel kişilik perdesinin kaldırılmasını gerektiren dürüstlük kurallarına aykırı işlemlerin varlığı hâlinde tüzel kişilik perdesi kaldırılarak söz konusu işverenin işçilik alacaklarından sorumlu olduğu kabul edilebilir.

9. Somut olay bu açıklamalara göre ele alınacak olursa dosya kapsamından Bora Jet AŞ, Bugaraj AŞ, Bukombin AŞ, SBK Holding AŞ, SBK Air Hav. AŞ'nin ortaklık yapılarının büyük ölçüde benzerlik gösterdiği uyumsuzluk dışıdır. Bu şirketlerden Bora Jet AŞ ile SBK Air Hav. AŞ'nin faaliyet alanlarının yolcu taşımacılığı, SBK Holding AŞ'nin faaliyet alanının işletme destek hizmetleri, Bugaraj AŞ ve Bukombin AŞ'nin faaliyet alanının ise perakende ticaret olduğu anlaşılmaktadır. İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 24. Hukuk Dairesinin dosyasında mevcut bilirkişi ek raporunda, davalılardan Bora Jet AŞ ve SBK Air Hav. AŞ ile diğer şirketlerin faaliyet alanlarının aynı olmadığı, ancak faaliyet alanı perakende ticaret olan Bugaraj AŞ'nin hem Bora Jet AŞ ve SBK Air Hav. AŞ'nin ortağı olduğu, Bugaraj AŞ'nin tek ortağının ise Bukombin AŞ, Bukombin AŞ'nin ise yine tek ortağının SBK Holding AŞ olduğu belirlenmiştir. Söz konusu rapor ve dosya kapsamındaki diğer deliller hükme esas alınarak Şirketler arasındaki organik bağın davalı Şirketlerin birlikte sorumluluğu için yeterli olduğu sonucuna varılmış ise de yukarıda ayrıntılı şekilde açıklandığı üzere organik bağın varlığından hareketle davalı Şirketlerin işçilik alacaklarından sorumlu tutulması mümkün değildir.

10. İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 28. Hukuk Dairesinin kararında da isabetle belirtildiği gibi davacı uyumsuzluk konusu dönemin tamamında Bora Jet AŞ bünyesinde çalışmış olup diğer davalı Şirketler ile bu Şirket arasında asıl işveren alt işveren ilişkisi, işyeri devri veya birlikte istihdam olgusu bulunmamaktadır. Ticaret sicil kayıtlarına göre ortaklık yapısının benzerliği veya organik bağın varlığı da söz konusu Şirketlere husumet yöneltilebilmesi için bir sebep değildir.

11. Hâl böyle olunca davalı Şirketlerin davacının Bora Jet AŞ'de geçen çalışmalarından kaynaklı alacaklarından, organik bağ kabulünden yola çıkılarak, sorumlu tutulmaları mümkün olmadığından İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi Hukuk Dairelerinin kararları arasındaki uyumsuzluğun davalılar Bugaraj AŞ, Bukombin AŞ, SBK Holding AŞ, SBK Air Hav. AŞ aleyhine açılan davanın husumet yönünden reddi gerektiğine dair İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 28.

Hukuk Dairesinin 25.05.2023 tarihli ve 2022/1083 Esas, 2023/957 Karar sayılı kararı doğrultusunda giderilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

V. KARAR

1. Uyuşmazlığın davalı Şirketlerin, davacının Bora Jet AŞ'de geçen çalışmalarından kaynaklı alacaklarından, organik bağ kabulünden yola çıkılarak sorumlu tutulamayacakları şeklinde ve ayrıca davalılar Bugaraj AŞ, Bukombin AŞ, SBK Holding AŞ, SBK Air Hav. AŞ aleyhine açılan davaların husumetten reddine dair İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 28. Hukuk Dairesinin 25.05.2023 tarihli ve 2022/1083 Esas, 2023/957 Karar sayılı kararı doğrultusunda giderilmesine,

2. Dosyanın İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi Hukuk Daireleri Başkanlar Kuruluna gönderilmesine,

3. Karardan bir örneğin Bölge Adliye Mahkemelerinin hukuk dairelerine bildirilmesi için Hâkimler ve Savcılar Kurulu Genel Sekreterliğine gönderilmesine,

12.09.2023 tarihinde oy birliğiyle kesin olarak karar verildi.